

Vladimir Findak

Boris Neljak

Ivan Prskalo

UTJECAJ RADNO-TEHNIČKIH UVJETA NA KVALITETU RADA NASTAVNIKA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

1. UVOD

Govoriti danas o kvaliteti rada u primijenjenim područjima kineziologije, pa analogno tome i u području kineziološke edukacije ili, točnije, u području tjelesne i zdravstvene kulture, nemoguće je bez sagledavanja uvjeta u kojima se provodi nastava tjelesne i zdravstvene kulture. Pri tome treba naglasiti da se nastava tjelesne i zdravstvene kulture i do sada izvodila, da se izvodi i danas, te da će se vjerojatno i dalje izvoditi u različitim uvjetima rada. Međutim, činjenica je da se rad nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture, bez obzira u kakvim se uvjetima odvija, može i mora okarakterizirati ne samo kao odgovoran (uostalom kao i svakog drugog nastavnika), nego i kao iznimno specifičan s obzirom na radno-tehničke uvjete u kojima se i pod kojima se provodi. Tih specifičnosti nema malo, naprotiv brojne su i mogu utjecati na kvalitetu rada nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture (Findak, 2003., Pediček, 1999.).

2. NASTAVNIK IZMEĐU RADNO-TEHNIČKIH UVJETA I KVALITETE RADA

Točno je da su opći uvjeti rada u našim školama, pa i uvjeti rada u području tjelesne i zdravstvene kulture, svakim danom sve bolji. Istina je da su se upravo zahvaljujući tome u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture postigli zapaženi rezultati, ali je točno i to da ti rezultati mogu biti i bolji da su se ili, točnije, ako se u većoj mjeri nego do sada eliminiraju ili bar amortiziraju specifičnosti koje proizlaze iz radno-tehničkih uvjeta u kojima se nastava tjelesne i zdravstvene kulture nerijetko provodi (Findak, 2004., Gossen, 1998.).

Pa, u čemu se, uz ostalo očituju te specifičnosti? Prije svega treba primijetiti ili, još točnije, naglasiti da je rad nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture “javan”. Ta “javnost” s jedne strane proizlazi iz činjenice što se nastava održava na igralištu, dakle pred “očima javnosti” (prolaznika, građana, roditelja, učenika, ostalih nastavnika), na snijegu, uz vodu i u vodi (gdje je i opet prisutna “publika”), a s druge

strane, iz spoznaja po kojima njegov organizam ne samo osjeća nego i registrira taj i takav “javni” rad. Naime, rad uz prisustvo “publike” nerijetko ima za posljedicu “kontakte” različitog kalibra, od dobacivanja, preko “zaposjedanja” radnog prostora, do konflikata tipa “pravo jačeg”, pogotovo kada su u pitanju nastavnice. Ni rad po suncu, po kiši, na snijegu, u vodi; odnosno u uvjetima primjerene ili neprimjerene temperature, slabijim ili boljim mikroklimatskim uvjetima organizmu uvijek ne pogoduje (Findak, 2003.).

Nadalje, ništa manje značajne specifičnosti nisu ni one koje proizlaze iz rada nastavnika u tzv. zatvorenom prostoru (dvorane, adaptirane prostorije, aule, hodnici, učionice i dr.).

Često puta nedovoljan i neprimjereni prostor, dotrajalost, pa i neispravnost pojedinih sprava i pomagala, prevelika akustičnost, zagušljivost; pojačano znojenje učenika, neadekvatna temperatura i drugo, također su uzrokom ili to mogu biti ne malih posljedica na kvalitetu rada nastavnika.

Kao “izvorna” specifičnost nikako se ne može zanemariti podatak da se nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture moraju više puta u tijeku radnog vremena “zagrijavati”, da zbog toga nisu pošteđeni češćeg znojenja, presvlačenja, kupanja i to bez obzira na godišnje doba i atmosferske prilike. Dodamo li uz to “količinu tereta” koju svakodnevno podignu, ili “prođe kroz ruke” nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture prilikom asistencije učenika, mjesto koje mu najčešće pripada u dnevnom rasporedu sati (prvi sat, kada je najčešće hladnije, magla, zadnji sati, kada je znatno toplije, pa i vruće), podatak da mnogi nastavnici sami kupuju ili obnavljaju potrebnu “garderobu” i sredstva za rad (opremu za skijanje, klizanje, koturaljkanje, opremu za plivanje, izlete, planinarske ture, i logorovanje), onda su istaknute specifičnosti ne samo veće, nego i “opipljivije”, što praktički znači i s većim posljedicama na kvalitetu njihova rada (Gossen, 1998., Stoll, Fink, 2003.). U korpus specifičnosti koje u većoj ili manjoj mjeri utječu ili mogu utjecati na kvalitetu rada nastavnika treba svrstati i tzv. stresne situacije kojima su nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture izloženi tijekom rada. Naime, za razliku od nastave u drugim predmetima, gdje se učenici uglavnom nalaze u statičkom položaju (učenici sjede ili stoje), tijekom nastave tjelesne i zdravstvene kulture treba “isprovocirati” pokret, kretanje, tjelesnu aktivnosti. Ako uz to dodamo da se nastoji postići optimalni informatički i energetske volumene opterećenja, da postoji latentna opasnost od povrede ovoga ili onoga tipa, da su te opasnosti veće u nepovoljnim uvjetima rada, onda neće biti teško proniknuti ne samo u porijeklo tzv. stresnih situacija tijekom rada, nego i u njihove moguće posljedice na kvalitetu rada nastavnika.

Dakako, s ovih nekoliko primjera nisu iscrpljene sve specifičnosti koje su prisutne u radu nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture, naprotiv, ima ih još i to ne malo, ali smatramo da je ovih nekoliko primjera sasvim dovoljno da se pronikne u njihovo

porijeklo, što je zapravo jedan od uvjeta za realno razmatranje i razumijevanje uloge radno-tehničkih uvjeta u radu nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture, poglavito s aspekta kvalitete njegova rada.

3. ZAKLJUČAK

Dopuštamo da ponuđena viđenja nisu jedino uz pomoć čega bismo mogli i vjerojatno trebali, u većoj mjeri nego do sada, respektirati utjecaj radno-tehničkih uvjeta na kvalitetu rada nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture. Naprotiv, treba ih shvatiti i prihvatiti samo kao upozorenje, štoviše, činjenicu da su navedene i brojne druge specifičnosti prisutne u radu kineziologa, da bitno utječu ne samo na njihov rad, nego i na efekte njihova rada, da ne kažemo na kvalitetu njihova cjelokupnog rada. U tom korpusu mogućih utjecaja radno-tehničkih uvjeta na rad nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture posebnu pažnju zaslužuju oni koji su vezani uz neposredno održavanje nastavnog procesa. To i jest bio razlog zbog čega smo ukazali upravo na te specifičnosti, jer smatramo da se njihovom amortizacijom može u značajnijoj mjeri utjecati na poboljšanje radno-tehničkih uvjeta, a na taj način i na kvalitetu rada nastavnika.

4. LITERATURA

1. Findak, V., I. Prskalo. Kineziološka motrišta na školu u razvoju. U: Zbornik "Škola i razvoj", Visoka učiteljska škola u Petrinji, Hrvatski pedagoško-književni zbor, Petrinja, str. 23-28., (2004.).
2. Findak, V.: Metodika tjelesne i zdravstvene kulture, Školska knjiga, Zagreb, 2003.
3. Gossen, B.: Stvaranje uvjeta za kvalitetne škole, Educa, Zagreb,1998.
4. Pediček, F.: Pogledi na telesno uzgojo, Mladinska knjiga, Ljubljana,1999.
5. Stoll, L.,Fink, D.: Kako unaprijedit djelotvornost i kvalitetu škola, Educa, Zagreb, 2003.